

PLA D'ACCIÓ TUTORIAL

CEIP - València

Carles Salvador

INDEX

1. L'acció tutorial en la legislació vigent..
2. Àmbits d'actuació de l'acció tutorial.
3. Desenvolupament i suport a l'acció tutorial.
4. Actuacions previstes en cada etapa en els distints àmbits.
5. Resum de funcions i activitats del professorat .
6. Programa d'educació afectiuvo-sexual.
7. ANNEX:
  - I. Avaluació i seguiment del PAT.
  - II. Resum d'activitats i funcions de professorat.
  - III. Documents comuns de centre.

1. L'ACCIÓ TUTORIAL EN LA LEGISLACIÓ VIGENT.

La tutoria és una de les funcions inherents a l'activitat docent. Com a professionals responsables de l'alumnat sota la nostra custòdia, i dins d'un concepte integral d'educació, la importància de la tutoria per a l'educació de l'alumnat és cabdal..

El coneixement de les actituds, aptituds, interessos de l'alumne/a, així com de les dinàmiques internes dels grups ha de dirigir les tasques de guia i orientació i garantir que l'educació siga veritablement integral i personalitzada, i no quede reduïda a una mera instrucció o impartició de coneixements.

La tutora, a més a més, és un referent directe i el punt de contacte inicial del centre educatiu amb les famílies de l'alumnat i amb tot el seu entorn socioeconòmic i cultural.

D'acord la legislació vigent, la figura de la tutora d'un grup està caracteritzada de la següent manera:

1. La tutoria i l'orientació de l'alumnat formarà part de la funció docent. Cada grup d'alumnat tindrà un tutor o tutora. Podrà ser tutor o tutora qui impartisca diverses àrees del currículum. El tutor o la tutora serà designat pel director o la directora, a proposta de la direcció d'estudis, d'acord amb els criteris establerts amb caràcter previ pel claustre.

En primer i segon curs d'Educació Primària els tutors o tutores seran, preferentment, mestres amb destinació definitiva en el centre.

2. Les funcions que han d'exercir els tutors i tutores són les indicades a l'article 85 del Decret 233/1997.

3. La direcció d'estudis coordinarà el treball dels tutors i tutores, mantenint per a això les reunions periòdiques necessàries.

4. El tutor o tutora informarà per escrit, després de cada sessió d'avaluació, als representants legals de l'alumnat sobre el procés educatiu d'alumnat. Així mateix, cada tutor o tutora, es reunirà amb els representants legals de l'alumnat del seu grup, almenys, una vegada al trimestre per a tractar assumptes d'interés general; s'entrevistarà particularment amb ells per invitació pròpia o quan així li ho sol·liciten per tractar assumptes que afecten els seus fills i filles.

5. Els tutors i tutores comptaran amb l'assessorament del servei psicopedagògic escolar o gabinet psicopedagògic autoritzat, d'acord amb el pla d'acció tutorial del centre i en col·laboració amb el coordinador o coordinadora de cicle, sota la direcció de la direcció d'estudis. Aquesta última convocarà almenys tres reunions conjuntes durant el curs i totes les que siguen necessàries per a realitzar adequadament aquesta funció.

(RESOLUCIÓ de 18 de juliol de 2017, del secretari autonòmic d'Educació i Investigació, per la qual s'aproven les Instruccions de 18 de juliol de 2017, de la Secretaria Autonòmica d'Educació i Investigació, per a l'organització i funcionament dels centres que imparteixen Educació Infantil de segon cicle i Educació Primària durant el curs 2017-2018)

La legislació de referència, pel que fa a les funcions de les tutores, estableix que són aquestes:

Els professors tutors exerciran les funcions següents:

1. Dur a terme el pla d'acció tutorial establert en el projecte curricular del nivell corresponent i aprovat pel claustre.

2. Coordinar el procés d'avaluació de l'alumnat del seu grup i, al final de cada cicle de l'Educació Primària, prendre la decisió procedent sobre la promoció de l'alumnat, tenint en compte els informes dels altres professors del grup. Aquesta decisió requerirà l'audiència prèvia dels pares, mares o tutors legals quan comporte que l'alumne o l'alumna no promocióne al cicle o etapa següent.

3. Si escau, adoptar amb els professors de cicle les mesures educatives complementàries o d'adaptació curricular que es consideren necessàries com a conseqüència de l'avaluació del procés d'ensenyament i aprenentatge de l'alumnat.
4. Facilitar la integració de l'alumnat en el grup i fomentar en ells el desenvolupament d'actituds participatives.
5. Orientar l'alumnat en els processos d'aprenentatge.
6. Col·laborar amb el servei psicopedagògic escolar per a la consecució dels objectius establits en el pla d'acció tutorial.
7. Si escau, desenvolupar en coordinació amb el professional del servei psicopedagògic escolar i amb el mestre o mestra d'educació especial les adaptacions curriculars significatives i les mesures d'intervenció educativa per a l'alumnat amb necessitats educatives especials.
8. Informar els pares, mares o tutors legals, professorat i alumnat del grup de tot allò que els concernisca en relació amb les activitats docents i amb el procés d'ensenyament i aprenentatge l'alumnat.
9. Fomentar la cooperació educativa entre el professorat i els pares i mares o tutors legals d'alumnat.
10. Atendre i cuidar, juntament amb la resta dels professors del centre, l'alumnat en els períodes d'esplai i en altres activitats no lectives.

(DECRET 233/1997, de 2 de setembre, de del Govern Valencià, pel qual s'aprova el Reglament Orgànic i Funcional de les Escoles d'Educació Infantil i dels Col·legis d'Educació Primària.) Article 85.

2. ÀMBITS D'ACTUACIÓ DE L'ACCIÓ TUTORIAL.

Les funcions que s'assenyalen a la legislació es concreten en aquestes actuacions generals:

Àmbit de l'alumnat:

1. Conèixer els antecedents escolars i la situació personal de cada alumne/a, així com el seu entorn familiar i social, per tal d'ajudar-los en la seua maduració.
2. Orientar l'alumnat en els seus processos d'aprenentatge, ajudant-los a descobrir i potenciar les seues capacitats i a acceptar les seues limitacions.
3. Atendre i, si pot ser, anticipar-se a les dificultats més generals d'aprenentatge de l'alumnat, així com a les seues necessitats específiques d'atenció educativa, per tal d'elaborar la corresponent adequació personal al currículum.
4. Facilitat la integració de l'alumnat en el seu grup i en el conjunt de la vida escolar i fomentar en ells el desenvolupament d'actituds participatives al centre i al seu entorn sociocultural.
5. Conèixer la dinàmica interna del grup, treballar per millorar les relacions interpersonals, la convivència i la participació de l'alumnat en el grup-classe.
6. Celebrar assemblees de classe per a tractar problemes d'organització i de funcionament que van sorgint en el grup i altres temes que interessin als alumnes, així com els temes de l'assemblea de delegats.
7. Coordinar l'elecció dels delegats i delegades de curs, amb igualtat de funcions, com a representants de la classe.-
8. Actuar en els conflictes d'ordre acadèmic o disciplinari que afecten l'alumnat del seu grup.
9. Integrar activitats que ajuden l'alumnat a l'adquisició de tècniques i hàbits de treball intel·lectual dins del currículum de nivell.

Àmbit de l'administració:

1. Formalitzar i tindre cura de la documentació administrativa i pedagògica de l'alumnat del seu grup.

Àmbit del professorat:

1. Elaborar i concretar, juntament amb el S.P.E. un pla d'acció tutorial per definir la tasca de l'equip docent i quins aspectes atindrà el tutor/a de forma específica i prioritària.
2. Coordinar amb l'equip docent les informacions sobre l'alumnat que els puguen ser necessàries per al desenvolupament de les seues tasques educatives i docents, i les actuacions que se'n deriven.
3. Fer tasques de mediació en les possibles situacions de conflicte entre l'alumnat, professorat i famílies.
4. Elaborar i coordinar l'aplicació, juntament amb la mestra de P.T., la mestra d'AL, l'orientadora i la Comissió Pedagògica, de les adaptacions curriculars i la intervenció educativa amb l'alumnat que presente necessitats específiques d'atenció educativa.
5. Coordinar el procés d'avaluació de l'alumnat i, tenint en compte els informes de l'equip docent, adoptar la decisió al voltant de la seua promoció de curs.
6. Coordinar amb la resta de mestres la coherència de la programació i de la pràctica docent amb el Projecte Curricular i la Programació General Anual del centre.

Àmbit de les famílies:

1. Tindre, almenys, tres reunions amb les famílies al llarg del curs. La primera al començament del curs per a informar-los dels horaris de l'alumnat, el mestre responsable de cada matèria, l'horari de tutoria, el Reglament de Règim Intern, les normes reguladores del procés educatiu que els afecten, etc. En aquesta reunió es comentaran les característiques de l'edat i el nivell escolar en què es troben els seus fills/filles, així com els objectius i activitats programades per al curs i la tutoria.
2. Informar les famílies de l'assistència i del seguiment de les activitats docents dels seus fills, el seu rendiment acadèmic i les seues dificultats.
3. Mantenir entrevistes individuals amb les famílies al llarg del curs quan ho sol·liciten o la tutora ho considere necessari.
4. Implicar les famílies en les activitats d'aprenentatge i educatives per tal d'aconseguir la seua col·laboració en relació al treball personal dels seus fills/filles: organització del temps d'estudi a casa, el temps lliure i de descans.

3. DESENVOLUPAMENT I SUPORT A L'ACCIÓ TUTORIAL.

Les tutores, en col·laboració amb la comissió pedagògica, establiran els criteris generals que hauran d'orientar la tasca tutorial al llarg del curs escolar.

Caldrà planificar les activitats d'informació que afavoresquen la màxima adaptació i participació de l'alumnat i les famílies al centre, així com les que faciliten el desenvolupament personal de l'alumne i la seua integració en el grup-classe.

A proposta de les mestres i equips docents, el Director i/o el Cap d'Estudis, intervindran davant situacions reiteratives o greus.

La comissió pedagògica recolzarà i coordinarà l'acció tutorial dels mestres amb l'assessorament tècnic de l'S.P.E.:

1. Realitzarà un estudi de les necessitats de l'alumnat i dels recursos de què disposa el centre per a donar-los resposta, per tal d'assessorar les mestres en qüestions pràctiques

d'organització i d'agrupament de l'alumnat, fent especial atenció al tractament flexible de la diversitat, les actituds, els interessos i les motivacions que té.

2. Promourà accions que afavorisquen la integració de l'alumnat amb necessitats específiques d'atenció educativa, assessorant i proporcionant material, en la mesura de les seues possibilitats, per a realitzar les adaptacions curriculars de centre, d'aula o individuals que es detecten com a necessàries.
3. Coordinaran la tasca educativa de la mestra de P.T., AL i de totes les professionals que realitzen les seues funcions amb l'alumnat amb necessitats específiques d'atenció educativa.
4. Col·laborarà amb les mestres en la resolució dels problemes d'aprenentatge detectats en l'alumnat i les proporcionarà suport tècnic.

L' S.P.E., a més d'assessorar i donar suport tècnic a la Comissió Pedagògica, recolzarà l'acció tutorial:

1. Proposant i realitzant accions de prevenció en el medi escolar.
2. Detectant precoçment les discapacitats o inadaptacions.
3. Fent les valoracions psicopedagògiques oportunes.
4. Assessorant i col·laborant en l'elaboració de les adaptacions curriculars.
5. Determinant quin és l'alumnat amb necessitats específiques d'atenció educativa fent l'orientació i assessorament a l'alumnat.
6. Assessorant i donant suport tècnic al professorat en matèria pedagògica.
7. Assessorant i orientant les famílies.

4. ACTUACIONS PREVISTES EN CADA ETAPA EN ELS DISTINTS ÀMBITS.

EDUCACIÓ INFANTIL		
Àmbit d'actuació	Activitats	Temporalització
Acollida i integració d'alumnat	<ul style="list-style-type: none"> • Reunió de portes obertes. • Reunió d'incorporació de l'alumnat de 3 anys (col·lectiva) • Entrevista personal de l'alumnat. 	Maig Juny-Juliol-Setembre En acabar matrícula/Setembre Setembre
	<ul style="list-style-type: none"> • Coneixement de les mestres(tutora, suport i altres). • Coneixement dels companys/es . • Coneixement del centre. • Normes de funcionament de l'aula 	Setembre Setembre-October Tot el trimestre
Cohesió de grup	<ul style="list-style-type: none"> • Aplicar el Pla d'acollida per als alumnes nous. 	Quan s'incorpora alumnat nou
	<ul style="list-style-type: none"> • Jocs i dinàmiques de presentació, cooperació i treball en equip. • Elaboració de normes consensuades conjuntament els alumnes (EI 5 anys) • Assemblea de classe per resolució de conflictes. • Conte de resolució de conflictes: "La tortuga" Altres contes de resolució de conflictes 	Al llarg del curs Setembre Quan es produeix el conflicte Setembre Al llarg del curs.

EDUCACIÓ INFANTIL

Àmbit d'actuació	Activitats	Temporalització
Autonomia personal	<ul style="list-style-type: none"> • Treball d'hàbits i rutines <ul style="list-style-type: none"> ◦ D'higiene personal ◦ De treball ◦ D'ordre i neteja ◦ Socials 	Al llarg de tot el curs.
Educació emocional	<ul style="list-style-type: none"> • Projecte d'educació emocional.(projecte de cicle) 	Al llarg de tot el curs
Convivència i igualtat	<ul style="list-style-type: none"> • Projecte Violència Zero (R.R.I.) • Contes per a la Coeducació 	Al llarg de tot el curs
Relació amb les famílies	<ul style="list-style-type: none"> • Reunions trimestrals. • Tutories individuals 	Una inicial i una per trimestre. Mínim, una al curs per família, i quan es sol·licite..
	<ul style="list-style-type: none"> • Tallers 	Al llarg del curs.

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Àmbit d'actuació	Activitats	Temporalització
Acollida i integració d'alumnat	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats i lectures dirigides a la integració dels companys nous de la classe. • Acompanyament per a conèixer l'escola. • Fer un seguiment de l'adaptació. 	Segons les necessitats.
Cohesió de grup	<ul style="list-style-type: none"> • Eixides de convivència. • Assemblea setmanal i gestió democràtica • Tècniques de treball en equip i cooperatiu, presencials i online . • Agrupaments flexibles 	Al llarg del curs .
Autonomia personal	<ul style="list-style-type: none"> • Higiene i neteja personal. • Tenir cura del seu material. • Treballar l'ordre en la motxilla i en el calaix. • Responsabilitat en l'àmbit escolar. 	Al llarg del curs
Tècniques d'estudi	<ul style="list-style-type: none"> • Organització del treball en la llibreta • Utilització de l'agenda • Ús de les TIC com a eina de treball personal. • Treball de diferents dinàmiques per a optimitzar els resultats (esquemes, resums...) • Reflexió sobre el propi treball per a millorar-lo. 	Al llarg de tot el curs

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Àmbit d'actuació	Activitats	Temporalització
	<ul style="list-style-type: none"> • Ordre i cura en l'ús dels espais i materials comuns. 	
Educació emocional Convivència i igualtat	<ul style="list-style-type: none"> • Treball de les emocions . • Dinàmiques per treballar l'autoestima, l'autoconcepte, el respecte, l'autoacceptació i l'acceptació de les diferències com a font de enriquiment personal • Assemblea setmanal de classe. • Treball cooperatiu. • Educ. per a la democràcia: representativitat dels delegats, acords, òrgans de participació, etc. • Activitats i treballs que reflexionen sobre la igualtat : tallers, dinàmiques, lectures.... • Ús d'un llenguatge inclusiu. • Mediació i resolució de conflictes 	Tot el curs
Relació amb les famílies	<ul style="list-style-type: none"> • 3 reunions generals al llarg del curs. • Entrevistes personals amb les famílies. • Comunicació mitjançant l'agenda ,el correu de l'escola i el blog d'aula i del centre. • Col·laboració amb les famílies en els processos de maduració personal dels seus fills i les seues filles respectant els diferents àmbits d'actuació. • Col·laboracions puntuals de les famílies dins de l'aula (xerrades, tallers, etc). • Activitats de centre promogudes/organitzades en col·laboració amb l'AMPA. Presentació de l'AMPA a la primera reunió general d'aula. • Informació sobre documentació bàsica del centre, activitats i funcionament mitjançant la pàgina web i el blog del centre. 	Al llarg de tot el curs

5. RESUM DE FUNCIONS I ACTIVITATS DEL PROFESSORAT

AMB L'ALUMNAT

1. Recollir informació dels nivells anterior, situació social i familiar.

2. Realitzar l'avaluació inicial cada curs escolar.

3. Redactar l'informe de resultats de l'avaluació final..

4. Complimentar i signar les actes finals de nivell.
5. Detectar les NEAE.
6. Sol·licitar l'avaluació psicopedagògica de l'alumnat amb NEAE.
7. Confeccionar les corresponents ACIS amb la coordinació de tot l'equip docent.
8. Coordinar-se amb l'equip docent per donar resposta a les necessitats educatives.
9. Treballar el desenvolupament dels processos de maduresa personal en l'alumnat (hàbits d'autonomia personal, socials, de treball, d'higiene i ordre).
10. Programar les activitats i eixides extraescolars.
11. Prendre decisions sobre la promoció de l'alumnat al curs o etapa següent.
12. Dissenyar les mesures educatives complementàries en cas de no promoció o promoció extraordinària.
13. Controlar d'assistència i prendre les mesures previstes en cas d'absentisme
14. Atendre de forma individualitzada al seu alumnat.
15. Programar, fer el seguiment i avaluar el treball acadèmic de l'alumnat.
16. Organitzar l'aula i els agrupaments de manera heterogènia facilitant el treball cooperatiu i en equip.
17. Fomentar la gestió democràtica de l'aula: els acords de la classe, l'assemblea, l'assemblea de delegats.
18. Promocionar la cultura de la igualtat i fer ús d'un llenguatge inclusiu dins i fora de l'aula.
19. Propiciar dinàmiques i activitats que desenvolupen la intel·ligència emocional i la capacitat de resolució de conflictes.

AMB LA RESTA DEL PROFESSORAT

1. Participar en l'elaboració, el compliment i l'avaluació del PAT.
2. Coordinar tots els assumptes que incidisquen en l'acció tutorial quan siguen tractats en la COCOPE.
3. Intercanviar informació de l'alumnat quan la tutora anterior deixe el grup, i amb la tutora del següent nivell que ha de rebre'ls.
4. Programar activitats internivell.
5. Avaluar el procés d'ensenyament.
6. Coordinar l'acció de l'equip docent del seu grup.
7. Coordinar l'acció de l'equip docent, l'equip d'atenció a NEAE i l'orientadora pel que fa a l'atenció específica que rep aquest alumnat i les adaptacions curriculars o intervencions educatives necessàries
8. Coordinar l'equip docent per dur el seguiment de l'atenció a l'alumnat amb NEAE del seu grup.

AMB LES FAMÍLIES

1. Ajudar en l'organització de la jornada de portes obertes prèvia al procés d'admissió de nou alumnat.

2. Convocar a les famílies de l'alumnat definitivament admés al centre després del procés de matrícula per a una reunió informativa.
3. Facilitar les entrevistes individuals amb les famílies.
4. Realitzar una reunió informativa inicial i, almenys, una reunió informativa per trimestre.
5. Informar de les activitats extraescolars i complementàries a les famílies.
6. Comptar amb la col·laboració de les famílies per organitzar tallers i activitats diverses..
7. Sol·licitar a les famílies, de forma coordinada amb l'orientadora i l'equip de NEAE, el seu consentiment per valorar i intervenir amb l'alumnat amb NEAE.
8. Informar les famílies sobre les activitats previstes al pla de transició del centre.

AMB ALTRES INSTITUCIONS

1. Coordinar-se amb altres institucions: ajuntament, serveis socials, centres salut, biblioteca, policia de barri, escoles d'Ed. Infantil 1^r cicle, etc. per realitzar activitats o demanar informació.
2. Dur a terme les activitats previstes al pla de transició del centre.

6. PROGRAMA D'EDUCACIÓ AFECTIVO-SEXUAL.

6.1.- JUSTIFICACIÓ DEL PROGRAMA

Des de l'àmbit del nostre Pla d'acció tutorial i del nostre Pla d'atenció a la diversitat i inclusió educativa entenem que l'educació afectiva i sexual és part imprescindible de la formació integral del nostre alumnat. Cal definir, de forma progressiva i adaptada al currículum de les diferents etapes educatives, el tractament d'aspectes com ara la construcció de la identitat de gènere o les relacions afectives.

L'Educació Sexual és un dret dels xiquets, xiquetes i adolescents. Si pretenem construir una societat on les persones puguem construir lliurement la nostra identitat de gènere i convida en igualtat efectiva, és imprescindible proporcionar l'alumnat una educació afectiva i sexual de qualitat. És convenient començar des de les primeres edats i dur a terme les actuacions d'una forma sistemàtica i contínua al llarg de totes les etapes educatives. D'altra banda, és important transmetre a les famílies la necessitat d'aquesta formació i intentar implicar-los en el desenvolupament d'aquest programa.

6.2.- FINALITATS EDUCATIVES I OBJECTIUS DEL PROGRAMA

6.2.1.- FINALITATS EDUCATIVES

Al llarg de les etapes d'Educació Infantil i Primària esperem que el nostre alumnat adquirisca una sèrie de competències bàsiques per al desenvolupament de la seua dimensió afectivo-sexual. Pel que fa a Educació Infantil, en l'article 3 del Decret 38/2008, de 28 de març, del Consell, pel qual es regula el currículum del segon cicle de l'Educació Infantil, s'estableixen, entre els objectius del segon cicle d'Educació Infantil, els següents:

- a) *Conèixer el seu propi cos i el dels altres, i les seues possibilitats d'acció i aprendre a respectar les diferències.*
- d) *Desenvolupar les seues capacitats afectives.*
- e) *Relacionar-se amb els altres i adquirir progressivament pautes elementals de convivència i relació social, així com exercitar-se en la resolució pacífica de conflictes.*

Pel que fa a Educació Primària, en l'article 7 del Reial decret 126/2014, de 28 de febrer, pel qual es regula el currículum bàsic de l'Educació Primària, s'estableixen entre els objectius de l'Educació Primària els següents:

- k) *Valorar la higiene i la salut, acceptar el propi cos i el dels altres, respectar les diferències i utilitzar l'educació física i l'esport com a mitjans per a afavorir el desenvolupament personal i social.*
- m) *Desenvolupar les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres, així com una actitud contrària a la violència, als prejudicis de qualsevol tipus i als estereotips sexistes.*

6.2.2.- OBJECTIUS ESPECÍFICS

6.2.2.1.- Educació Infantil:

Les capacitats específiques que esperem desenvolupar en el nostre alumnat de l'Etapa d'Infantil amb aquest Programa d'educació afectiva i sexual són les següents:

- Adquirir nocions bàsiques de determinats aspectes de la sexualitat humana.
- Reconèixer positivament l'afectivitat i la seua identitat sexual i respectar la d'altres persones, de forma lliure i sense estereotips de gènere i discriminacions.
- Actuar amb naturalitat davant de la sexualitat, viure-la sense vergonyes ni traumes, i ser capaç de participar en el diàleg sobre aquests temes, en l'escola i la família, desenvolupant un vocabulari precís i no discriminatori.
- Conèixer i practicar algunes normes bàsiques de cura personal i convivència basades en la igualtat, el respecte i la responsabilitat.

6.2.2.2.- Educació Primària:

Les capacitats específiques que esperem desenvolupar en el nostre alumnat de l'Etapa de Primària amb aquest Programa d'educació afectiva i sexual són les següents:

- Adquirir coneixements bàsics sobre l'afectivitat i la sexualitat humana (aspectes biològics, psíquics i socials) amb la finalitat de qüestionar i eliminar creences i prejudicis, demanant l'ajuda d'altres persones en cas de necessitat i utilitzant de forma crítica els recursos que té al seu abast.
- Desenvolupar una actitud de naturalitat davant l'afectivitat i la sexualitat, entenent-la com una manifestació de la pròpia personalitat, una forma de comunicació humana i font de salut i gaudi.
- Anar construint lliurement una identitat de gènere sense estereotips ni discriminacions, entenent la diversitat del fet sexual humà com una realitat positiva i desenvolupant hàbits, actituds i conductes saludables entorn de l'afectivitat i la sexualitat.
- Establir el diàleg i la comunicació dins del seu grup d'iguals, en la família i en l'escola; desenvolupant un vocabulari precís i no discriminatori en relació amb l'afectivitat i la sexualitat.
- Desenvolupar una ètica social, on les relacions entre les persones estiguen basades en la igualtat, el respecte i la responsabilitat.

6.3.- CARACTERÍSTIQUES EVOLUTIVES DE LA SEXUALITAT

6.3.1.- ETAPA D'INFANTIL: 0 A 3 ANYS

Hi ha tres processos bàsics que condicionen la sexualitat infantil:

- a) Els processos de vinculació afectiva.
- b) El desenvolupament de la capacitat de comunicació.
- b) Els processos d'adquisició de la identitat sexual i de gènere.

- a) Els processos de vinculació afectiva

En aquesta etapa evolutiva els xiquets i de les xiquetes tenen una gran necessitat d'establir vincles amb algunes persones per a sentir seguretat i poder gaudir de les relacions afectives. En aquestes relacions afectives influeixen dos aspectes fonamentalment:

- El **grau de confiança o desconfiança**: si les experiències afectives prèvies han sigut adequades, i ha desenvolupat l'autoestima i seguretat suficient per a obrir-se a les relacions amb els altres, podran gaudir de la intimitat i adoptar compromisos si ho desitgen (voler i deixar-se voler). No obstant açò, si les relacions han sigut inadequades sentiran inseguretat, desconfiança de si mateixos i dels altres, la qual cosa els portarà a patir ansietat en les relacions o por a la intimitat, etc. Per açò **és fonamental que tot xiquet o xiqueta es senta acceptat, volgut i protegit.**

- La **capacitat de comunicar-se**: durant els primers anys s'aprén a acariciar i a ser acariciats, a abraçar i a ser abraçats, a dir i a escoltar paraules d'afecte, a estar pròxims físicament a l'altre, etc. Aquestes experiències serveixen per a practicar codis que després, de majors, usaran en la intimitat afectiva i sexual.
- **Els processos d'adquisició de la identitat sexual i el rol de gènere.**
Cada persona configura la seua identitat sexual des del naixement. La identitat de gènere és el conjunt de les característiques que cultural i socialment es consideren com a pròpies de la dona o de l'home (característiques en el vestir, manera de ser i comportar-se en els diferents àmbits, etc.). Des de la primera infància la societat condiona les percepcions, la interpretació de la realitat, els records i el seu significat, i, sobretot, els comportaments i les relacions amb els altres. Tota la realitat, la dels objectes, el llenguatge, les relacions socials, etc., porta una marca de gènere, i els i les menors desenvolupen una identitat pròpia, usant constantment com a referència els esquemes de gènere que perceben al seu voltant i la societat.

L'evolució d'aquest procés es descriu a continuació:

- El naixement.

En funció dels òrgans genitals externs, s'assigna un nom i un rol, marcat sexualment, que afecta a tots els aspectes de la vida del xiquet o xiqueta: la roba del bressol i el carret, l'habitació, els joguets i jocs, les aficions, les característiques de personalitat esperades, la conducta desitjable, les fantasies sobre el futur professional, etc.

- Als 2 anys de vida.

Al voltant dels dos anys de vida, els xiquets i xiquetes s'adonen que hi ha tipus de persones diferents que vesteixen de forma diferent, tenen el cos diferent i actuen en quasi tots els contextos de forma diferent. Immediatament després, quasi alhora, es produeix l'inici de la identificació amb les categories (entre els dos i tres anys) però sense distingir de forma clara entre la identitat sexual i el rol de gènere.

- De les 6 als 8 anys.

A partir dels sis o vuit anys, adquireixen la permanència de la seua identitat sexual i la diferenciació entre característiques anatòmiques estables i altres de rol (socials i canviants). Aquest procés requereix capacitats de raonament associades al període d'operacions concretes. En aquest moment poden presentar-se problemes de no correspondència entre la pròpia percepció i la identitat assignada des del naixement en base la biologia. La pressió social respecte a l'assumpció de rols de gènere hauria de desaparèixer per complet de l'escola, i deixar que cada persona adopte aquells en què trobe un espai de comoditat personal, sense influències repressores i amb acompanyament afectiu constant.

Des d'un punt de vista fisiològic l'anatomia i fisiologia sexual no pateixen canvis importants fins a la pubertat. No obstant açò, la fisiologia del plaer sexual està desenvolupada a aquestes edats i es té sensibilitat sexual, especialment dels òrgans genitals. Alguns xiquets i xiquetes descobreixen molt ràpid aquestes capacitats i cerquen el plaer masturbant-se. La masturbació és una conducta relativament freqüent entre els xiquets i xiquetes de 0 a 6 anys. És una conducta natural que, tant en els menors que descobreixen la masturbació i la practiquen com en aquells que no la practiquen, no és un indicador de cap trastorn. La intervenció de l'adult hauria d'adreçar-se a ensenyar els menors, segons van creixent, la possibilitat de buscar espais i moments d'intimitat per fer-ho. Cal evitar judicis morals i valoracions negatives.

Prèviament a la pubertat els menors tenen conductes sexuals per diversos motius: la curiositat i la necessitat d'interpretar el significat de les diferències entre els homes i les dones, així com el significat de les conductes sexuals que observen, la tendència a imitar el que fan els adults i, quan ho descobreixen, la cerca de plaer. Per tant, la curiositat, la imitació i el plaer són els grans motius de les conductes sexuals dels menors.

- La curiositat

El desig de conèixer i interpretar les diferències corporals i les conductes sexuals pròpies i dels altres els porta a fer nombroses preguntes i a formular algunes teories infantils. Algunes d'elles se solen referir a diferències anatòmiques o sobre les conductes sexuals que observen.

Depèn de l'actitud dels adults que continuen plantejant-les o que es limiten a parlar d'aquestes coses amb els seus companys o companyes, ocultant les seues inquietuds. Les preguntes deuen ser contestades en el mateix moment que les fan i de forma senzilla i natural, no sexista ni limitadora de la curiositat. Pel principi a seguir és transmetre una visió positiva de la sexualitat. S'ha d'explicar tot el que pregunten, sense ocultar-los informacions, de forma adequada a la seua edat.

- Conductes sexuals per imitació

Les conductes sexuades i sexuals, la presència dels rols de gènere, estan davant dels ulls de l'alumnat. La família, l'entorn i els mitjans de comunicació transmeten informació, assenyalen models i formulen judicis morals sobre l'afectivitat i la sexualitat constantment. Els xiquets reproduïxen amb freqüència algunes conductes en els jocs i primeres experiències sexuals. Mitjançant els jocs poden explorar el propi cos i els dels altres,

reproduir conductes dels adults, divertir-se, aprendre a relacionar-se, etc. La intervenció dels adults ha de ser limitada, centrant-se en els caos en què observem que:

- Els xiquets o les xiquetes no estan en situació d'igualtat (edat, maduració,...).
- Que les conductes es tornen obsessives o tan reiteratives que perjudiquen social o físicament el xiquet o xiqueta.
- Que s'observen conductes que ens facen sospitar l'existència d'una possible situació d'abús al menor.
- Que no es respecten els límits i la llibertat. Els menors han d'aprendre a respectar-se des de xicotets i tot xiquet o xiqueta té dret a posar límits als altres i si alguna cosa li molesta o no desitja fer-ho, els adults han d'intervenir perquè siga respectat o respectada.

- Conductes sexuals per plaer:

Quan els menors descobreixen la sensació de plaer i com aconseguir-lo és normal que duguen a terme conductes d'autoestimulació o experimentació amb altres menors. La masturbació és la conducta sexual més comuna, però a voltes es donen també jocs sexuals bastant explícits. La sexualitat infantil ha de ser acceptada amb normalitat, oferint als nostres alumnat vincles afectius adequats, ajudant-los a conèixer i desenvolupar la seua identitat, responnent a les seues preguntes i inquietuds, i evitant judicis morals.

6.3.2.- ETAPA DE PRIMÀRIA: DE 6 A 12 ANYS

Els menors ja tenen molta autonomia, han adquirit nombrosos valors, estan molt capacitats per a fer aprenentatges escolars i estableixen amistats més duradores. L'afectivitat juga un paper molt important en la seua integració en els grups. Pel que fa a la sexualitat, la seua identitat sexual pot estar consolidada des dels primers anys d'aquesta etapa i les manifestacions afectives es realitzen cada vegada més amb els companys i companyes, alhora que, sensibles com són a la influència dels estereotips i restriccions de la societat, poden tendir a ocultar-les a les famílies i al professorat. Durant aquest període segueixen molt interessats per la sexualitat, encara que solen cercar informacions més en els companys i en les companyes o en els mitjans de comunicació que en els pares, mares, mestres i mestres. També són presents referències, jocs i activitats de contingut sexual. La imposició social de rols de gènere o d'identitats sexuals pot portar a problemes d'aïllament i intolerància que s'han de detectar i tractar.

Des del punt de vist fisiològic, fins a la pubertat (10-12 anys) no hi ha canvis respecte de l'etapa anterior. El creixement anatòmic és lent i només al final d'aquest període hi ha un canvi hormonal espectacular que anuncia i acompanya els canvis fisiològics propis de la pubertat.

6.3.2.1.- Canvis fisiològics en la pubertat.

L'alumnat ha de conèixer els canvis fisiològics de la pubertat abans que els succeïsquen, tenint en compte:

- Que l'inici de la pubertat és molt variable i pot haver xiquetes i xiquets en qui es done molt abans que els altres. És important que coneguen la variabilitat i que no els sorprenguen aquests canvis.

- Que els homes coneguen el que és l'ejaculació i que l'accepten amb normalitat, com una nova capacitat positiva.

- Que els xics i les xiques sàpien, en relació als dos sexes, la qual cosa és el cicle, la menstruació i l'ejaculació.

- Que siguen conscients de la importància de la figura corporal, els sofriments que els ocasiona, els models que els fan patir i, finalment, que siguen capaços de criticar aquests models (no ser víctimes de la moda) i assumir valors positius sobre el cos. L'important no és si s'està més o menys prop dels models socials que ens proposen, sinó que estiguem sans.

- Que coneguen que existeixen orientacions sexuals diferents, algunes d'elles minoritàries, encara que saludables, com l'homosexualitat o el lesbianisme, de manera que si pertanyen a una d'aquestes minories no es veguen sorpresos/as pels fets.

6.3.2.2.- L'ètica sexual.

En aquest període interioritzen, adquireixen i es creuen la forma de veure la sexualitat i la moral sexual del seu entorn. Per açò és important que reben en la família i l'escola una visió positiva de la sexualitat.

És important que adquirisquen valors ètics fonamentals com la igualtat entre els sexes, el respecte als altres, el dret dels altres a dir "no" i al fet que el seu "no" siga acceptat, la responsabilitat enfront de les pràctiques de risc, etc.

Es tracta de transmetre'ls una visió positiva de la sexualitat i un sentit ètic que consisteix fonamentalment a tenir en compte als altres. Els drets humans són una referència compatible amb totes les creences.

6.3.2.3.- L'adquisició de la identitat sexual i de gènere.

L'adquisició de la identitat sexual i el rol de gènere durant el període infantil, i més en concret entre els dos i els sis anys, els menors ja reconeixen la seua identitat sexual i la dels altres, tal com es descriu en l'apartat anterior. També aprenen el que la societat espera d'ells pel fet de ser homes o dones (rol de gènere). Però en aquest període infantil aquest procés té dues grans limitacions:

- No distingeixen entre la identitat sexual (judici sobre el seu sexe biològic) i el rol de gènere (el que la societat considera apropiat per a un home o una dona en tots els aspectes de la cultura).

- Abans dels cinc o sis anys, consideren que poden canviar la identitat sexual si ho desitgen, que tal vegada aquesta canvie amb el temps i que si canvien de roba o adorns, canvien també d'identitat.

A partir dels sis anys superen aquestes limitacions i aprenen que la identitat sexual no depèn de la voluntat, que no canviarà amb el temps i que no està associada a característiques superficials com la roba que es porta posada. És a dir, aprenen que són xiquets o xiquetes per sempre. És el que es diu tècnicament permanència de la identitat.

Si en aquesta etapa se'ls ensenya, també poden aprendre que la identitat depèn de la biologia d'home o dona que es tinga, i que els rols de gènere depenen dels costums socials, i que aquestes poden canviar d'una cultura a una altra i fins i tot d'una generació a una altra.

Entendre aquesta diferenciació és important, perquè sobre ella s'assenten les bases de l'educació no sexista, del dret a vestir, a adornar-se i a fer el que es vulga, amb independència que se siga home o dona, defensant el dret a la diversitat,

6.3.2.4.- Les manifestacions o conductes sexuals.

Les conductes sexuals, com ja hem vist en l'apartat anterior, són tres: la curiositat (necessiten conèixer coses sobre la sexualitat i el significat de moltes conductes que veuen i no entenen), la tendència a imitar (en aquesta edat són grans imitadors/as de les conductes, rols, etc., que veuen en les persones adultes) i la cerca del plaer (un nombre important de menors descobreixen la masturbació i tendeixen a repetir aquesta conducta). No obstant açò, en aquestes edats han après a ocultar les seues conductes sexuals als adults.

Sobre la masturbació, insistim, és una conducta natural i els pares, mares i professorat només han d'intervenir perquè aprenguen a no fer-ho en públic o de forma exhibicionista a mesura que van creixent (indicant-los expressament que poden fer-ho en la seua habitació o en qualsevol lloc privat, perquè és una conducta privada acceptable).

6.3.2.5.- L'abús sexual

Els/les menors han de ser protegits/des dels abusos amb programes de prevenció en l'escola (amb pares, mares, professorat i els propis menors), han de ser creguts quan comuniquen un abús i han de ser ajudats per a afrontar aquestes experiències inadequades.

Quan hi ha una diferència d'edat molt notable o es recorre a l'amenaça, l'agressió, l'engany, etc., i s'oblga a un o una menor a tenir algun tipus d'experiència sexual o se'l prostitueix o usa

per a elaborar pornografia infantil, etc., es comet un abús sexual.

La sexualitat infantil de menors, entre menors, que es respecten, ha de ser acceptada. L'ús de menors per part de persones adultes o l'abús d'uns/as menors per part d'altres/as ha de ser evitat i perseguit.

6.4.- ORIENTACIONS PER A LA INTERVENCIÓ.

6.4.1.- ORIENTACIONS PSICOPEDAGÒGIQUES ALUMNAT DE 3 A 6 ANYS

El cicle de l'Educació Infantil que va des dels 3 als 6 anys es caracteritza per la manifestació d'una sèrie de conflictes cognitius, motrius i afectius, fruit del procés de progressiva autonomia respecte a les figures d'inclinació, de les característiques del seu pensament egocèntric, de les noves exigències per part de les persones adultes., etc.

- D'una banda, la feina educativa té un paper important en l'adquisició d'hàbits bàsics d'higiene, d'autonomia i de relació personal i en l'acceptació progressiva d'una sèrie de normes bàsiques de convivència.
- Els xiquets i les xiquetes d'aquestes edats encara no han acabat d'interioritzar la moral sexual adulta i presenten, en la seua majoria, actituds i conductes naturals i espontànies davant aquests temes. Depèn, en gran part, de l'actuació pedagògica, que aquestes actituds prevalguen i no donen pas a la inhibició i ocultació del fet sexual humà.
- En aquesta evolució el mestre o la mestra representa un model i una figura essencial dels processos de socialització, afavorint les conductes d'imitació.
- En relació amb el procés d'adquisició de la identitat, en aquestes edats l'alumnat es val de les característiques externes lligades al rol de gènere (vestits, cabells,...) per a poder establir la pertinença a un o un altre sexe, de manera que hauran de previndre's aspectes discriminatoris i que dificulten l'acceptació de la seua identitat de gènere.
- De la mateixa manera, es deuen corregir els estereotips amb les quals xiquets i xiquetes accedeixen a l'escola, relatius per la seua assignació a un o un altre gènere, tals com "els xiquets no ploren", "jugar al futbol és cosa de xics", "les nines són per a les xiquetes", etc. Cal evitar binarismes i categories reduccionistes pel que fa al gènere.
- En aquestes edats és necessari conèixer el món simbòlic, les fantasies o les actituds que tenen xiquets i xiquetes entorn d'aspectes relacionats amb la sexualitat.
- Tindre en compte l'estat maduratiu en aquestes edats, ja que condiciona tant els interessos com el que poden aprendre. És una etapa de pensament egocèntric i açò genera dificultats per a descentrar-se del seu propi punt de vista i provoca conflictes amb els seus iguals i amb les persones adultes, la resolució de les quals pot influir en el seu desenvolupament afectiu-sexual. El professorat té un important paper com a mediador en la resolució d'aquests conflictes, i en què aquesta es realitze de forma progressiva i sense traumes.
- Es manifesta interès pel seu propi cos i per les diferències anatòmiques respecte a l'altre sexe. El professorat ha de donar resposta en positiu, en termes del que tenen ("els xiquets tenen penis i les xiquetes tenen vulva") i no del que no tenen "els xiquets tenen penis i les xiquetes no". Sempre han de dir-se veritats, i tantes vegades com pregunten. En realitat, poden estar posant a prova a la persona adulta (si se li ha dit la veritat) o contrastant les seues teories infantils. Les respostes enganyoses poden provocar la inhibició de les ganes de saber i una pèrdua de confiança en les persones adultes. Allò sexual passa a ser el prohibit, la qual cosa ha d'ocultar-se. S'ha d'evitar el donar resposta a les preguntes. També devem respondre a les preguntes referides als actes afectius i sexuals, al plaer, com ara: per què es besen? o què fan?... fent més significatiu el seu aprenentatge (els conceptes de plaer i dolor s'aprenen molt prompte) i contribuint a una concepció de la sexualitat no centrada en la procreació i basada en

relacions afectives i de plaer.

- En la classe el clima ha de ser de naturalitat i confiança, afavorint el diàleg i l'expressió de sentiments, curiositats i interessos al voltant del sexe, l'afectivitat i la identitat.
- S'ha d'afavorir l'eliminació de les conductes de discriminació o dominació d'un sexe sobre un altre. És molt important cuidar el vocabulari i el llenguatge que utilitzem. El llenguatge influeix enormement en les concepcions que construïm entorn de la sexualitat, convertint-se en regulador de les nostres conductes.
- Hem de ser conscient que la utilització i reiteració del gènere masculí per a referir-se tant a xiquets com a xiquetes té com a conseqüència la desvaloració del col·lectiu femení, a més d'influir negativament en l'assumpció de la identitat sexual per part de les xiquetes i dificultar la comunicació. Per açò, és convenient referir-se a persones de tots dos sexes amb genèrics tals com a persones, alumnat, professorat, etc. o la utilització dels dos gèneres. D'aquesta manera, estarem contribuint a afavorir la igualtat, no solament en el llenguatge sinó en el pensament i en l'acció.
- Observarem conductes de caràcter autoexploratori, d'imitació de les persones adultes, etc. Aquestes manifestacions són fonamentals de cara a un desenvolupament adequat de la seua sexualitat i, en condicions normals, no són nocives ni física ni psíquicament. Si davant aquestes conductes reben amenaces o càstigs, estarem creant-los sentiments de culpabilitat, a més d'una concepció negativa i perillosa de la sexualitat. El professorat ha de contribuir a que xiquets i xiquetes autorregulen les seues conductes, adoptant normes d'actuació social basades en el respecte a les altres persones i no en la concepció de la sexualitat com alguna cosa bruta, agressiva, perillosa, que cal ocultar.

6.4.2.- ORIENTACIONS PSICOPEDAGÒGIQUES ALUMNAT DE 6 A 12 ANYS

Als sis anys el pensament de l'alumnat és sincrètic i analògic, és a dir, xiquets i xiquetes perceben la realitat de manera global, establint associacions immediates entre objectes i entre successos sense efectuar anàlisis prèvies. No obstant açò, a mesura que creixen van adquirint capacitats per a manejar la realitat concreta i són capaces de raonar mantenint una determinada coherència enfront de possibles aparences contradictòries (conservació intel·lectual). A la fi d'aquesta etapa, aconseguiran el pensament lògic, un tipus de pensament més complex i sistemàtic.

Aquesta etapa es caracteritza fonamentalment per la creació de la pròpia identitat i l'interiorització per part de xiquets i xiquetes de la moral sexual «adulta», dins del procés de construcció d'una moral autònoma. En aquest sentit, és important l'observació, de manera que les relacions amb el professorat, amb el grup d'iguals i amb la família defineixen, en gran manera, les seues actituds, és a dir, són els seus models de referència. Aquesta capacitat d'assimilació de referents externs ens porta a considerar aquest període com especialment crític per a l'adopció d'actituds naturals i positives respecte a la sexualitat, sobretot per l'establiment de relacions amb els seus iguals, amb els qui comparteix un ambient de major permissivitat que amb les persones adultes. En aquest sentit, des de l'escola, es deuen planificar activitats que contribuïsquen a compensar biaixos, prejudicis, desigualtats, etc. assignats tradicionalment a un o un altre gènere, i que han de ser desenvolupades en tothom, com a potencialitats positives en si mateixes.

El professorat ha d'analitzar, tant el paper que com a model representa per a l'alumnat (actituds, manifestacions...), com la influència que sobre les actituds i concepcions d'aquest, tenen els models simbòlics a través del currículum (llibres, lectures, audiovisuals, materials, etc.), iniciant l'alumnat en l'anàlisi crítica dels valors i actituds negatives o distorsionades que respecte a la sexualitat transmeten aquests models.

- Situació inicial: cal conèixer les teories, fantasies, interessos i actituds que té

l'alumnat davant la sexualitat. Açò permetrà adequar l'actuació tant a la situació general de la qual es parteix, com als diferents graus de maduresa, d'interessos..., presents en l'aula.

- Partir dels seus interessos: malgrat que en aquesta etapa semblen inhibits davant els aspectes sexuals (no pregunten, no manifesten interessos ni conductes sexuals), en realitat, els xiquets i les xiquetes d'aquestes edats segueixen tenint interessos i conductes sexuals, encara que han interioritzat pautes de tipus moral que els indiquen que no s'han de manifestar davant les persones adultes. D'ací, la labor de motivació del docent o la docent, creant un clima d'afectivitat i sinceritat que possibilita el diàleg i permeta l'alumnat l'expressió de les seues inquietuds: partir de situacions conegudes, familiars, escolars o socials (embaràs d'una mare, jocs en els quals es manifeste la discriminació cap a les xiquetes...). Cal que els xiquets i les xiquetes facen una nova construcció-acomodació entre la informació nova, fiable, i les seues concepcions prèvies.
- Com una característica notable d'aquesta etapa sol aparèixer el pudor. Davant aquesta manifestació, hem de mantenir sempre actituds de naturalitat, parlant de tot el referent a la sexualitat com si d'un altre tema qualsevol es tractara. Si actuem d'aquesta forma, les manifestacions de pudor desapareixeran progressivament. En els últims anys de l'etapa, a causa de les característiques de l'alumnat que els permet tenir una major comprensió i raonament de la realitat, i, per extensió, dels fets sexuals, el professorat ha de ser capaç de reconèixer i ajornar la resposta d'aquells aspectes que no conega i sobre els quals requereisca una major informació, mantenint una postura de naturalitat i sinceritat.
- Hem de donar-li importància al cos, potenciant la valoració del seu cos tal com és, destacant sempre els aspectes saludables i positius de cada persona. Cal posar especial cura en què s'assumisquen les diferències anatòmiques i fisiològiques entre els sexes, eliminant tots els elements de gènere discriminatoris. Cal valorar el plaer i l'afectivitat més enllà de donar informació merament fisiològica o anatòmica.
- Cal fomentar l'expressió lliure dels sentiments i idees: ser sensibles, mostrar afecte, tenir iniciatives, prendre decisions..., són aspectes positius a valorar en cadascun dels sexes, sempre respectant la individualitat de les persones. S'ha de treballar per facilitar l'eliminació de conductes o desitjos negatius –com la possessió, o l'agressivitat–, i actituds que porten amb si algun tipus de discriminació o dominació d'un sexe sobre l'altre, contribuint al fet que xiquets i xiquetes adquirisquen la seua identitat de forma positiva.
- Ús adequat del llenguatge: és molt important cuidar el vocabulari i el llenguatge que utilitzem, ja que aquest no solament és l'instrument de comunicació més important, sinó que a través d'ell expressem els significats i valors que els donem a les coses. El llenguatge construeix la realitat i es converteix en regulador de les nostres conductes. En aquest sentit, hem de partir del llenguatge utilitzat per l'alumnat intercanviant-ho amb el tècnic, fins que assumim un llenguatge comú veritablement comunicatiu. Es tracta d'un procés on hem de connectar amb el nostre alumnat a partir de les seues experiències, qüestionar la càrrega negativa, la malícia... que hi ha darrere del denominat "llenguatge vulgar", desmitificant-ho, i adoptant gradualment un vocabulari comú. L'objectiu fina serà aconseguir la comunicació natural i fluida entorn del fet sexual humà.
- D'altra banda, el professorat ha de ser conscient que la utilització i reiteració del gènere masculí per a referir-se tant a xics com a xiques, té com a conseqüència la desvaloració del col·lectiu femení, a més d'influir negativament en l'assumpció de la identitat de gènere, i dificultar la comunicació. Com a alternativa i per a referir-nos a persones de tots dos sexes, proposem la utilització de genèrics reals tals com a persones, alumnat, professorat, etc., o la utilització dels dos gèneres. D'aquesta

manera, estarem contribuint a afavorir la igualtat, no solament en el llenguatge, sinó en el pensament i en l'acció.

- Des de l'escola, i dins d'una visió positiva de la sexualitat, hem de donar a conèixer a l'alumnat el concepte de consentiment i com enfrontar situacions d'abús: aprendre a dir no, defensar-nos, practicar l'assertivitat, etc. si es dona algun cas, l'escola educativa ha d'anar en la línia d'exculpar al xiquet o a la xiqueta, recolzar-los, i aplicar les mesures legals oportunes.

6.4.3.- ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES.

L'educació sexual no necessita una metodologia especial ni diferent.

ED. INFANTIL	
Principis metodològics	<ul style="list-style-type: none"> • Assegurar la construcció d'aprenentatges significatius, partint dels seus coneixements previs i del que volen saber (interessos). • Desenvolupar la competència d'aprendre a aprendre a través de la combinació d'estratègies d'ensenyament expositives i per descobriment. • Plantejar situacions actives, lúdiques, a través de cançons, refranys, etc., i manipulatives. • Contextualitzar els processos d'ensenyament-aprenentatge en situacions properes . • Globalitzar els processos d'aprenentatge mitjançant centres d'interès, projectes de treball, etc. • Desenvolupar estratègies de grup i individualitzades, potenciant el treball autònom i cooperatiu. • Desenvolupar una orientació coeducativa: programació d'objectius que plantegen el desenvolupament de valors i potencialitats positives en tots, i posada en pràctica d'activitats ompensadores d'aquelles desigualtats lligades al gènere. • Tenir cura amb les actituds i conductes quotidianes que es mantenen en l'aula a l'hora de reforçar positivament. • Crear un clima d'aula basat en la tolerància i la confiança mútua, facilitant la participació, l'expressió dels seus sentiments i interessos, i siga un factor de creixement personal i relació interpersonal. • Participació en l'elaboració de normes bàsiques de neteja, relacions, ordre, etc., per a l'aula, influeix positivament en la seua integració en l'àmbit escolar. • Ús de recursos didàctics i tecnològics variats i motivadors. • Ús de materials que afavorisquen activitats dinàmiques i vivencials, materials que es puguem veure, tocar, manipular, comparar. En aquest sentit, el propi cos constitueix un material fonamental i insubstituïble que permet realitzar diverses activitats: expressió corporal, jocs cooperatius, dramatitzacions, etc. • Implicar a les famílies en el procés d'ensenyament-aprenentatge i en l'adquisició de la identitat de gènere, d'hàbits de convivència, d'autonomia, etc. Cal proporcionar-los una sèrie de coneixements bàsics sobre les característiques de la sexualitat infantil i facilitar pautes bàsiques d'actuació respecte a aquest tema.
Estratègies d'aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies d'aprenentatge per a l'organització de la informació amb activitats d'identificació, comparació, classificació (taules de doble entrada, agrupaments, etc.) i d'aplicació (elaborar murals). • Situacions lúdiques, com ara, jocs de cooperació, coneixement, cohesió, jocs populars, puzzles, dramatitzacions, endevinalles, etc. És molt important introduir en l'aula diversos tipus de jocs que afavorisquen i potencien les relacions interpersonals, l'autoestima, la cooperació, i que contribuïsquen a la creació d'un clima de confiança. • Estratègies de grup i individualitzades, potenciant el treball autònom i cooperatiu.

ED. INFANTIL

	<p>Així, cada alumne o alumna treballa al seu ritme i nivell construint les seues concepcions de la realitat i és el grup el que facilita i promou l'establiment de metes col·lectives, el contrast de coneixements i actituds, el conflicte socio-cognitiu. Cal destacar l'assemblea com una activitat o forma d'organització i decisió de la classe que promou i facilita el crear un clima d'acceptació mútua i cooperació, induint a l'organització d'equips de treball, distribució de tasques i responsabilitats.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plantejar activitats experimentals: capacitat de l'alumnat per a plantejar preguntes, cercar mitjans de resoldre-les, col·laborar per a dur a terme un projecte comú. Al final del procés es podrà captar si són capaços d'elaborar les conclusions dels seus treballs, adonant-se que han après coses noves o que han modificat coneixements que ja posseïen. • Eixides de treball. • Anàlisi de l'expressió verbal: nivell de vocabulari, de coneixements, d'actituds, etc. • Recursos escrits: fitxes, dibuixos realitzats,... • Assemblees, jocs, dramatitzacions: activitats especialment aptes per a observar la incorporació d'actituds, valors, normes a la vida quotidiana, i per a seua l'avaluació, tant individual com de grup.
<p>Avaluació</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Afavorir l'avaluació formativa, l'autoavaluació i la coavaluació. Cal avaluar si progressivament es va substituint l'escola mixta, on hi ha una imposició de valors masculins, per la coeducativa, on es desenvolupen valors positius per a les persones, independentment del gènere. • L'avaluació del procés d'ensenyament- aprenentatge es realitza fonamentalment a través del seguiment sistemàtic de la implicació de l'alumnat en les diferents activitats dissenyades, que vénen a respondre als objectius didàctics plantejats. • Fulla de registre d'interessos • Anecdolari • Anàlisi dels dibuixos realitzats pels xiquets i les xiquetes de la classe • Protocol d'observació qualitativa de comportaments, relacions, actituds..., del grup-classe. • Un element molt important a tenir en compte per a la valoració de l'evolució (cognitiva, afectiva, actitudinal...) de l'alumnat en l'àmbit afectivo-sexual és la família. Recollir informació amb els pares i mares és imprescindible per a completar l'avaluació de l'alumnat.

• ED. PRIMÀRIA

<p>Principis metodològics</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Assegurar la construcció d'aprenentatges significatius i progressivament més complexos a partir del que els xiquets i les xiquetes ja saben, de les seues experiències i els seus coneixements, reals o erronis, per afermar-los, ampliar-los o rectificar-los. • Contextualització dels processos d'ensenyament-aprenentatge: el pensament dels xiquets i les xiquetes d'aquestes edats es caracteritza per estar emmarcat en el concret. D'ací, la necessitat de partir en els seus aprenentatges de la realitat més pròxima i propera, per a progressivament avançar cap a la generalització i coneixement de la realitat més llunyana i abstracta. • Possibilitar que l'alumnat realitze aprenentatges significatius autònomament (estratègies expositives i estratègies per descobriment). • Facilitar la globalització dels aprenentatges mitjançant centres d'Interès, tòpics, projectes de treball, etc. En tot aquest procés és necessària la coordinació del professorat de nivell o cicle-etapa per a seguir una línia coherent i unificada del procés d'ensenyament: cal dissenyar activitats en l'àmbit de cicle i d'etapa. • Desenvolupar estratègies de grup i individualitzades, potenciant el treball autònom i cooperatiu. • Treball multinivell: cada alumne i cada alumna treballen al seu ritme i nivell construint les seues concepcions de la realitat, i és el grup el que facilita i promou l'establiment
--------------------------------------	---

• **ED. PRIMÀRIA**

de metes col·lectives, el documentar-se davant cada situació concreta, discutir els coneixements i actituds dels seus diferents membres, plantejar situacions problemàtiques i elaborar les seues pròpies respostes.

- És fonamental destacar l'assemblea com una activitat o forma d'organització i decisió de la classe que promou i facilita el crear un clima d'acceptació mútua i cooperació, induint a l'organització d'equips de treball, a la distribució de tasques i responsabilitats...
- Desenvolupar una orientació coeducativa: programació d'objectius que plantegen el desenvolupament de valors i potencialitats positives en tots dos sexes, i posada en pràctica d'activitats compensadores d'aquelles desigualtats lligades al gènere.
- S'ha de tenir especial cura amb les actituds i conductes quotidianes que es mantenen en l'aula a l'hora de reforçar positivament, ja que diversos estudis han posat de manifest que el professorat sol reforçar més als xiquets que a les xiquetes, i més els valors denominats "masculins" que els "femenins".
- Desenvolupar la labor educativa en un ambient tolerant i de confiança, facilitant la participació de totes les persones. Per a facilitar un major enteniment i cohesió de la classe, és convenient la introducció de jocs de coneixement, comunicació, cohesió, confiança, cooperació..., en les sessions de treball.
- a) Fomentar l'ús de diferents materials didàctics.. S'ha de fomentar l'ús de materials multimèdia (revistes, vídeos, diapositives, transparències, llibres de text...), tenint sempre present que el material o la utilització que es faça d'aquest porta implícit, moltes vegades, un marcat caràcter sexista (textos, dibuixos, personatges en els llibres, fitxes, jocs...) que hem d'analitzar, tractant de corregir i eliminar els prejudicis presents.
- Treballar en coordinació amb mares i pares, imprescindible perquè l'alumnat reba una formació coherent i no contradictòria, tant en els coneixements com, fonamentalment, en les actituds. Es pot plantejar des de dos enfocaments: col·laboració i implicació en el procés d'ensenyament-aprenentatge a través d'activitats que requereixen tant la seua col·laboració a casa (enquestes, informació, hàbits i conductes...) o participació directa en activitats del centre i de l'aula (tallers, visites, excursions, exposicions...). Des de la tutoria es fomentarà la cooperació en la transmissió de coneixements, per afavorir processos d'identitat sexual i per fomentar actituds positives cap a la sexualitat i conductes no discriminatòries.

Estratègies d'aprenentatge

- Estratègies de cerca d'informació, a partir d'un guió prèviament elaborat, en llibres, fullets, en el barri o poble...
  - Entrevistes col·lectives.
  - Enquestes.
  - Eixides fora del centre escolar
- Estratègies d'organització de la informació. Algunes activitats d'aquest tipus són:
  - Elaboració de guions de treball.
  - Elaboració de diagrames, taules de doble entrada, murals, fullets, transparències, diapositives...
- Estratègies d'aprenentatge en situacions lúdiques:
  - Passatemps: sopes de lletres, missatges secrets, endevinalles...
  - Jocs de cooperació, de coneixement, de cohesió...
  - Puzzles.
  - Dramatitzacions.
- Estratègies de comunicació.
  - Eixides i visites pel barri.
  - Enquestes.
  - Recerques.
- Activitats d'observació, de recollida d'informació, d'anàlisi crítica, de classificació.
- Estratègies de comunicació, importants en el desenvolupament i sosteniment de la motivació de l'alumnat, en el foment d'una actitud crítica, en la construcció de coneixements, en la potenciació de la comunicació lliure d'idees, en la reivindicació de millores socials fruit de la reflexió individual i col·lectiva..
  - Presentació de treballs a l'alumnat d'altres cursos, als pares i mares, a les associacions del barri...
  - Difusió els treballs elaborats: monografies, contes, còmics, poesies, cartes, articles d'opinió..., al periòdic escolar, als mitjans de comunicació, a altres col·legis, a

• **ED. PRIMÀRIA**

	<p>la biblioteca de l'aula, del centre...</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Realitzar campanyes de sensibilització, formació, etc., en el centre, barri... <ul style="list-style-type: none"> • Estratègies per a l'establiment de metes col·lectives: remolí d'idees, comentari de text, vídeo-fòrum, anàlisi de la publicitat, panells de persones expertes, etc. Facilitar les condicions perquè totes les respostes siguen raonades, totes les persones puguen parlar i ser escoltades (sobre, per exemple, la responsabilitat entre els sexes en el repartiment de tasques domèstiques). • Estratègies de resolució de problemes: plantejar activitats que porten amb si l'anàlisi de situacions problemàtiques, l'estudi dels problemes individuals i col·lectius des de diferents punts de vista, dels factors a tenir en compte a l'hora de plantejar una acció concreta, de les conseqüències d'aquesta i de la cerca de diverses alternatives. • Treballar en l'adquisició del pensament causal, consecutiu, alternatiu i en perspectiva que els permeta desenvolupar noves capacitats per a enfrontar-se a situacions noves, prendre decisions importants i tenir una major integració crítica en l'entorn. • Entrenament en habilitats socials, comunicació interpersonal i ètica social. Es poden incorporar activitats com dramatitzacions, joc de rols, estudi de casos, resolució de problemes, invenció de situacions problemàtiques, etc
Avaluació	<ul style="list-style-type: none"> • Facilitar una labor avaluadora formativa. • Avaluació entesa com un procés continu, formatiu i compartit amb l'alumnat. • Tant el professorat com el grup-classe han d'exercir un paper actiu:<ul style="list-style-type: none"> ◦ L'alumnat, participant activament per mitjà de la seua pròpia autoavaluació, confrontant amb la resta del grup, amb el professor o la professora. ◦ El professorat, analitzant no solament l'evolució directa de l'alumnat, sinó la seua pròpia actuació per mitjà de l'anàlisi dels diferents elements didàctics (l'equipament, els recursos, el temps dedicat...) que conformen el procés d'ensenyament- aprenentatge. Un dels instruments que faciliten aquesta anàlisi és el diari escolar del professorat. • No limitar-nos exclusivament a una avaluació quantitativa de coneixements, sinó, i fonamentalment en aquestes edats, d'actituds i comportaments, de naturalitat; respecte, cooperació, igualtat..., que exigeixen un treball progressiu constant i coordinat dins de la pròpia escola i en estreta relació amb el seu entorn. • Així mateix, cal avaluar si progressivament es va substituint l'escola mixta –on hi ha una imposició de valors masculins– per la coeducativa, amb valors positius per a totes les persones, independentment que avui estiguen lligats a un o un altre gènere. • L'evolució del procés d'ensenyament- aprenentatge es realitza fonamentalment a través del seguiment sistemàtic de la implicació de l'alumnat en les diferents activitats dissenyades, que vénen a respondre als objectius didàctics plantejats.

6.5.- L'EDUCACIÓ AFECTIVA I SEXUAL EN EL CENTRE.

6.5.1.- ÀMBIT DE CENTRE

Les línies metodològiques i procedimentals del nostre Centre estan emmarcades dins del nostre Projecte educatiu de Centre (PEC), del nostre Pla de convivència, del nostre Pla d'acció tutorial (PAT) i del nostre Pla d'atenció a la diversitat i inclusió educativa (PADIE). En concret:

- El PEC arreplega els nostres trets d'identitat i principis educatius (inclusió, democràcia, no discriminació, coeducació, etc.) a partir dels quals s'estructuren totes les activitats, l'organització i funcionament, i es coordina eficaçment al nostre equip docent i a tota la comunitat educativa.

- El PADIE com un document bàsic per a atendre a les diversitats d'alumnat i, en concret, la diversitat sexual, familiar i d'identitat de gènere.

- El Pla de convivència com un instrument regulador i preventiu. El seu objectiu és generar

un bon clima de relació en el centre i dur a terme la prevenció sistemàtica que convertisca al nostre centre en un lloc no violent on s'educa en i per a la resolució pacífica de conflictes i on les diferències siguen apreciades com a vivències enriquidores.

- El Pla d'acció tutorial com un instrument per a personalitzar l'educació, ajustar la resposta educativa a les necessitats particulars de l'alumnat afavorint els processos de maduresa personal i la pròpia identitat.

Des d'aquest marc pretenem que la nostra intervenció en cadascun dels següents àmbits ens ajude a ensenyar al nostre alumnat a pensar, a conviure i a prendre decisions.

6.5.2.- ÀMBIT DE LES TUTORIES

6.5.2.1.- Pel que fa als alumnes

- Atendre a les diferències individuals i reforçar i augmentar l'autoestima.
- Fomentar la participació de l'alumnat en la formació i assistència entre iguals.
- Crear una assemblea de convivència en la qual es reflexione sobre el compliment de normes, relacions entre l'alumnat o qualsevol altra problemàtica que pugja sorgir.
- Evitar restringir l'accés de l'alumnat a la informació sobre diversitat sexual, familiar i d'identitat de gènere.
- Oferir reconeixement a les actuacions positives contra la discriminació i a favor de la diversitat sexual.
- No pressuposar que tot l'alumnat forma part d'una família composta per un pare i una mare. Normalitzar les múltiples estructures familiars possibles.
- Reenfocar els dies del pare i de la mare com a dies de reflexió sobre la diversitat de famílies que hi ha en l'aula i en la societat en general.
- Reflexionar amb l'alumnat i oferir models de masculinitat alternatius als tradicionals.
- Col·locar símbols en les aules que indiquen que l'educació oferida en el Centre està EN contra de qualsevol discriminació per motius d'orientacions sexual, diversitat familiar i identitat de gènere.
- No obviar l'interès dels alumnes i alumnes cap a qüestions relatives a la sexualitat, el desig i l'amor.
- Utilitzar un llenguatge no sexista i intentar abastar la major diversitat.
- Treballar els rols de gènere i promoure jocs coeducatius no sexistes.
- Incentivar la lectura de contes sense estereotips de gènere.
- Evitar fer grups utilitzant el sexe com a criteris i agrupar l'alumnat sobre la base d'altres característiques..
- Actuar immediatament davant comentaris, acudits i burles sexistes o homòfobes fetes per l'alumnat.
- Treballar els drets humans per sobre de les creences religioses i culturals.
- Crear un clima de confiança i de seguretat i abordar la sexualitat, l'amor, l'afecte, el plaer, els rols, la identitat de gènere i les orientacions del desig.
- Sensibilitzar a l'alumnat sobre l'amor i la cura del seu propi cos.

6.5.2.2.- Pel que fa als docents

- Coordinar-se amb la resta de docents en la realització d'actuacions encaminades a abordar la diversitat sexual, familiar i d'identitat de gènere.

- Coordinar-se perquè el centre dispose de recursos pedagògics (llibres de la biblioteca, audiovisuals, material adaptat, etc.) relatius a la diversitat sexual, familiar i d'identitat de gènere. A més, han d'aquests deuen estar integrats amb els altres materials, no en espais

diferenciats.

- Coordinar-se perquè tots els materials siguin respectuosos amb la diversitat sexual, familiar i d'identitat de gènere.
- Coordinar-se per a reconstruir mites i estereotips sobre la sexualitat, gènere i orientació sexual i treballar aquestes qüestions de forma transversal en totes les àrees, sense reduir-ho a jornades específiques.
- Promoure metodologies a nivell de Centre que fomenten la interacció, l'equitat i la responsabilitat compartida per a prevenir qualsevol tipus de violència.

6.5.3.- ÀMBIT DE LES ACTIVITATS D'ESPLAI I EXTRAESCOLARS

L'esplai i les activitats extraescolars són moments privilegiats per a les relacions interpersonals entre iguals. Per açò els mestres i les mestres del Centre prestaran especial atenció a promoure activitats inclusives i que respecten les diferències de gènere.

6.5.4.- ÀMBIT FAMILIAR

- En les reunions amb famílies s'explicarà i desmitificarà els temes relacionats amb la sexualitat, la diversitat sexual, familiar i la identitat de gènere. Deixant clar que no es permetrà cap tipus d'actitud homòfoba o de transfòbia.
- S'afavoriran celebracions que siguin inclusives, per exemple: el dia de la família, en lloc del dia del pare o el dia de la mare.
- Es treballarà amb les famílies involucrant a l'AMPA per a explicar la necessitat d'abordar aquestes qüestions a casa i com fer-ho.

6.5.5.- ÀMBIT SOCIAL (ENTORN)

- Es participarà en les accions educatives proposades per les diferents institucions de l'entorn.
- Se sol·licitaran activitats formatives que permeten als diferents membres de la comunitat educativa adquirir estratègies per a treballar l'educació sexual i afectiva.

6.6.- FORMACIÓ.

Quant a les accions de formació, es tindrà en compte en el nostre Pla de formació anual, aquelles activitats formatives que aborden qüestions relatives al desenvolupament sexual, la identitat de gènere, la diversitat LGTBI i l'educació afectivo-sexual, perquè s'inclouen les mesures educatives adequades en els nostres plans d'estudi i programacions d'aula, de tal manera que el nostre centre educatiu es convertisca en un espai que garantisca la igualtat i la diversitat, obert a l'expressió de tothom, i lliure de discriminació o violència.

Els cursos de formació o tallers seran impartits per professionals externs i els continguts correspondran a la literatura científica sobre la matèria (ciències psicosocials i biomèdiques), evitant prejudicis, mites, supersticions o estereotips.

Mitjançant l'AMPA es podran organitzar ponències, xarrades o la impartició de tallers a càrrec d'especialistes en la matèria per a pares, mares i familiars, en horari extraescolar, i dirigits a tota la comunitat educativa.

El nostre centre participarà en els plans i programes i sol·licitarà xarrades informatives a experts (forces de seguretat, professionals, etc.) sobre els riscos associats a Internet per a l'alumnat i per a les seues famílies (ciberassetjament, homofòbia o transfòbia, etc.)

A més, es promourà la participació de l'alumnat i de les seues famílies en les accions formatives oferides per part de l'Ajuntament: tallers relacionats amb l'educació en valors i en habilitats socials, escoles de pares i altres tallers específics que des del centre se sol·liciten

com a propostes de millora per a la formació de l'alumnat i de les seues famílies en educació afectiva i sexual.

6.7.- SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PROGRAMA D'EDUCACIÓ AFECTIVO-SEXUAL.

6.7.1.- INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ

Es proposen una sèrie d'instruments per a facilitar la sistematització de l'observació directa del professorat en l'aula. Aquests es poden aplicar de forma individual o al grup, modificar o completar en funció de cada cas concret. S'hi s'avalua l'evolució dels coneixements, actituds i comportaments del grup classe referent als respectius centres d'interès establits en la nostra programació d'aula:

- Fulla de registre d'interessos.
- Anecdolari.
- Fulla d'anàlisi dels dibuixos i treballs realitzats pels xiquets i les xiquetes de la classe.
- Protocol d'observació qualitativa de comportaments, relacions, actituds... del grup-classe.
- Registre d'entrevistes amb les famílies.
- Registres d'observació directa. És la tècnica més emprada en la pràctica escolar. Per a la seua correcta aplicació és necessari tenir en compte que l'observació estiga organitzada i planificada adequadament. Es deuen determinar els grups que han d'observar-se i el moment de realitzar-se l'observació (temporalització) i establir indicadors que permeten arregar la informació en els protocols d'observació elaborats prèviament (ja siguen individuals o de grup). S'ha de realitzar en el moment planificat per a evitar oblidar la informació.
- Qüestionari per a l'autoavaluació i coavaluació. Poden referir-se a aspectes tals com a valoració general del tema, coneixements adquirits, aplicació d'aquests en la seua vida, adquisició de tècniques i habilitats, activitats més o menys enriquidores, participació individual i del grup, problemes presentats, assoliments, aspectes que han de ser aprofundits, etc.
- Diari escolar del professorat. És un instrument d'autoavaluació del professorat. Com el seu nom indica es tracta d'anar anotant diàriament (en els últims minuts de la classe) les impressions sobre el desenvolupament de les classes.

6.7.2.- SEGUIMENT TRIMESTRAL I ANUAL

La persona responsable d'exercir la Coordinació d'igualtat i convivència, en col·laboració amb la Comissió de convivència del Consell Escolar farà un seguiment de l'aplicació del programa i elevarà un resum trimestral de les activitats realitzades per les diferents tutories.

En aquest informe es tindrà en compte:

- Les incidències durant la seua aplicació.
- Les actuacions dutes a terme.
- Els resultats obtinguts
- Les propostes de millora que es consideren necessàries.

El coordinador o la coordinadora d'igualtat realitzarà una valoració final de les actuacions d'aquest programa. Aquesta avaluació serà inclosa en l'informe de final de curs. Les propostes de millora seran tingudes en compte en al PGA del curs següent reformulant i millorant el programa si es considera necessari.

Aquest document forma part del projecte educatiu del centre (PEC). La seua redacció actual va ser aprovada pel consell escolar amb data de *****.

ANNEX I: DOCUMENT DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PAT
Actuacions previstes en cada etapa en els diferents àmbits:

EDUCACIÓ INFANTIL					
Àmbit d'actuació	Activitats	Temporalització	SEGUIMENT		
			1r TRIM.	2n TRIM.	3r TRIM.
Acollida i integració d'alumnat	• Reunió de portes obertes	Maig			
	• Reunió d'incorporació de l'alumnat de 3 anys (col·lectiva)	Juny-Juliol-Setembre			
	• Entrevista personal de l'alumnat.	En acabar matrícula/Setembre			
	• Coneixement de les mestres(tutora, suport i altres).	Setembre			
	• Coneixement dels companys/es .	Setembre			
	• Coneixement del centre.	Setembre-October			
	• Normes de funcionament de l'aula	Tot el trimestre			
	• Aplicar el Pla d'acollida per als alumnes nous.	Quan s'incorpora alumnat nou			
Cohesió de grup	• Jocs i dinàmiques de presentació, cooperació i treball en equip.	Al llarg del curs			
	• Elaboració de normes consensuades conjuntament els alumnes (EI 5 anys)	Setembre			
	• Assemblea de classe per resolució de conflictes.	Quan es produeix el conflicte			
	• Conte de resolució de conflictes: "La tortuga" Altres contes de resolució de conflictes	Setembre. Al llarg del curs.			
Autonomia personal	• Treball d'hàbits i rutines <ul style="list-style-type: none"> ◦ D'higiene personal ◦ De treball ◦ D'ordre i neteja ◦ Socials 	Al llarg de tot el curs.			
Educació emocional	• Projecte d'educació emocional. (projecte de cicle)	Al llarg de tot el curs			
Convivència i igualtat	• Projecte Violència Zero (R.R.I.)	Al llarg de tot el curs			
	• Contes per a la Coeducació	Al llarg de tot el curs			
Relació amb les famílies	• Reunions trimestrals.	Una inicial i una per trimestre.			
	• Tutories individuals	Mínim, una al curs per família, i quan es sol·licite..			
	• Tallers.	Al llarg del curs.			

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Àmbit d'actuació	Activitats	Temporalització	SEGUIMENT		
			1r TRIM.	2n TRIM.	3r TRIM.
Acollida i integració d'alumnat	<ul style="list-style-type: none"> Activitats i lectures dirigides a la integració dels companys nous de la classe. 	Segons les necessitats.			
	<ul style="list-style-type: none"> Acompanyament per a conèixer l'escola. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Fer un seguiment de l'adaptació. 				
Cohesió de grup	<ul style="list-style-type: none"> Eixides de convivència. 	Al llarg del curs .			
	<ul style="list-style-type: none"> Assemblea setmanal i gestió democràtica 				
	<ul style="list-style-type: none"> Tècniques de treball en equip i cooperatiu, presencials i online . 				
	<ul style="list-style-type: none"> Agrupaments flexibles 				
Autonomia personal	<ul style="list-style-type: none"> Higiene i neteja personal. 	Al llarg del curs			
	<ul style="list-style-type: none"> Tenir cura del seu material. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Treballar l'ordre en la motxilla i en el calaix. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Responsabilitat en l'àmbit escolar. 				
Tècniques d'estudi	<ul style="list-style-type: none"> Organització del treball en la llibreta 	Al llarg de tot el curs			
	<ul style="list-style-type: none"> Utilització de l'agenda 				
	<ul style="list-style-type: none"> Ús de les TIC com a eina de treball personal. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Treball de diferents dinàmiques per a optimitzar els resultats (esquemes, resums...) 				
	<ul style="list-style-type: none"> Reflexió sobre el propi treball per a millorar-lo. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Ordre i cura en l'ús dels espais i materials comuns. 				
Educació emocional Convivència i igualtat	<ul style="list-style-type: none"> Treball de les emocions . 	Tot el curs			
	<ul style="list-style-type: none"> Dinàmiques per treballar l'autoestima, l'autoconcepte, el respecte, l'autoacceptació i l'acceptació de les diferències com a font de enriquiment personal 				
	<ul style="list-style-type: none"> Assemblea setmanal de classe. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Treball cooperatiu. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Educ. per a la democràcia: representativitat dels delegats, acords, òrgans de participació, etc. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Activitats i treballs que reflexionen sobre la igualtat : tallers, 				

EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Àmbit d'actuació	Activitats	Temporalització	SEGUIMENT		
			1r TRIM.	2n TRIM.	3r TRIM.
	dinàmiques, lectures....				
	<ul style="list-style-type: none"> Ús d'un llenguatge inclusiu. Mediació i resolució de conflictes 				
Relació amb les famílies	<ul style="list-style-type: none"> 3 reunions generals al llarg del curs. 	Al llarg de tot el curs			
	<ul style="list-style-type: none"> Entrevistes personals amb les famílies. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Comunicació mitjançant l'agenda ,el correu de l'escola i el blog d'aula i del centre. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Col·laboració amb les famílies en els processos de maduració personal dels seus fills i les seues filles respectant els diferents àmbits d'actuació. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Col·laboracions puntuals de les famílies dins de l'aula (xerrades, tallers, etc). 				
	<ul style="list-style-type: none"> Presentació de l'AMPA a la primera reunió general d'aula. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Activitats de centre promogudes/organitzades en col·laboració amb l'AMPA. 				
	<ul style="list-style-type: none"> Informació sobre documentació bàsica del centre, activitats i funcionament mitjançant la pàgina web i el blog del centre. 				

ACTUACIONS EN L'ÀMBIT DE L'EDUCACIÓ AFECTIVO-SEXUAL
A LES TUTORIES
AVALUACIÓ

TREBALLAT   NO TREBALLAT   OBS.

Pel que fa a l'alumnat.

- Atendre a les diferències individuals i reforçar i augmentar l'autoestima.
- Fomentar la participació de l'alumnat en la formació i assistència entre iguals.
- Crear una assemblea de convivència en la qual es reflexione sobre el compliment de normes, relacions entre l'alumnat o qualsevol altra problemàtica que pugui sorgir.
- Evitar restringir l'accés de l'alumnat a la informació sobre diversitat sexual, familiar i d'identitat de gènere.
- Oferir reconeixement a les actuacions positives contra la discriminació i a favor de la diversitat sexual.
- No pressuposar que tot l'alumnat forma part d'una família composta per un pare i una mare. Normalitzar les múltiples estructures familiars possibles.
- Reflexió sobre la diversitat de famílies que hi ha en l'aula i en la societat en general.
- Reflexionar amb l'alumnat i oferir models de masculinitat alternatius als

tradicionals.

- Vuisibilitzar amb símbols en les aules que indiquen que l'educació oferida en el Centre està en contra de qualsevol discriminació per motius d'orientacions sexual, diversitat familiar i identitat de gènere.
- No obviar l'interès dels alumnes i alumnes cap a qüestions relatives a la sexualitat, el desig i l'amor.
- Utilitzar un llenguatge no sexista i intentar abastar la major diversitat.
- Treballar els rols de gènere i promoure jocs coeducatius no sexistes.
- Incentivar la lectura de contes sense estereotips de gènere.
- Evitar fer grups utilitzant el sexe com a criteris i agrupar l'alumnat sobre la base d'altres característiques..
- Actuar immediatament davant comentaris, acudits i burles sexistes o homòfobes fetes per l'alumnat.
- Treballar els drets humans per sobre de les creences religioses i culturals.
- Crear un clima de confiança i de seguretat i abordar la sexualitat, l'amor, l'afecte, el plaer, els rols, la identitat de gènere i les orientacions del desig.
- Sensibilitzar a l'alumnat sobre l'amor i la cura del seu propi cos.

Pel que fa als docents

- Coordinar-se amb la resta de docents en la realització d'actuacions encaminades a abordar la diversitat sexual, familiar i d'identitat de gènere.
- Coordinar-se perquè el centre dispose de recursos pedagògics (llibres de la biblioteca, audiovisuals, material adaptat, etc.) relatius a la diversitat sexual, familiar i d'identitat de gènere. A més, han d'aquests deuen estar integrats amb els altres materials, no en espais diferenciats.
- Coordinar-se perquè tots els materials siguin respectuosos amb la diversitat sexual, familiar i d'identitat de gènere.
- Coordinar-se per a reconstruir mites i estereotips sobre la sexualitat, gènere i orientació sexual i treballar aquestes qüestions de forma transversal en totes les àrees, sense reduir-ho a jornades específiques.
- Promoure metodologies a nivell de Centre que fomenten la interacció, l'equitat i la responsabilitat compartida per a prevenir qualsevol tipus de violència.

A LES ACTIVITATS D'ESPLAI I EXTRAESCOLARS

S'han promogut activitats inclusives i que respecten les diferències de gènere.

A L'ÀMBIT FAMILIAR

- En les reunions amb famílies s'explicarà i desmitificarà els temes relacionats amb la sexualitat, la diversitat sexual, familiar i la identitat de gènere. Deixant clar que no es permetrà cap tipus d'actitud homòfoba o de transfòbia.
- S'afavoriran celebracions que siguin inclusives, per exemple: el dia de la família, en lloc del dia del pare o el dia de la mare.
- Es treballarà amb les famílies involucrant a l'AMPA per a explicar la necessitat d'abordar aquestes qüestions a casa i com fer-ho.

A L'ÀMBIT SOCIAL (ENTORN)

- Es participarà en les accions educatives proposades per les diferents institucions de l'entorn.

A L'ÀMBIT DE LA FORMACIÓ.

- Es sol·licitaran activitats formatives que permeten als diferents membres de la comunitat educativa adquirir estratègies per a treballar l'educació sexual i afectiva.

AVALUACIÓ DEL PROGRAMA D'EDUCACIÓ AFECTIVO-SEXUAL:

CURS ESCOLAR:

TRIMESTRE:

S'han produït incidències durant la seua aplicació:

SI:

NO:

Valoració general de les actuacions dutes a terme:

Valoració general dels resultats obtinguts:

Propostes de millora:

ANNEX II: PAT. RESUM DE FUNCIONS I ACTIVITATS DEL PROFESSORAT

AMB L'ALUMNAT	SEGUIMENT		
	1r TRIM.	2n TRIM.	3r TRIM.
1. Recollir informació dels nivells anterior, situació social i familiar.			
2. Realitzar l'avaluació inicial cada curs escolar.			

AMB L'ALUMNAT	SEGUIMENT		
	1r TRIM.	2n TRIM.	3r TRIM.
3. Redactar l'informe de resultats de l'avaluació final..			
4. Complimentar i signar les actes finals de nivell.			
5. Detectar les NEAE.			
6. Sol·licitar l'avaluació psicopedagògica de l'alumnat amb NEAE.			
7. Confeccionar les corresponents ACIS amb la coordinació de tot l'equip docent.			
8. Coordinar-se amb l'equip docent per donar resposta a les necessitats educatives.			
9. Treballar el desenvolupament dels processos de maduresa personal en l'alumnat (hàbits d'autonomia personal, socials, de treball, d'higiene i ordre).			
10. Programar les activitats i eixides extraescolars.			
11. Prendre decisions sobre la promoció de l'alumnat al curs o etapa següent.			
12. Dissenyar les mesures educatives complementàries en cas de no promoció o promoció extraordinària.			
13. Controlar d'assistència i prendre les mesures previstes en cas d'absentisme			
14. Atendre de forma individualitzada al seu alumnat.			
15. Programar, fer el seguiment i avaluar el treball acadèmic de l'alumnat.			
16. Organitzar l'aula i els agrupaments de manera heterogènia facilitant el treball cooperatiu i en equip.			
17. Fomentar la gestió democràtica de l'aula: els acords de la classe, l'assemblea, l'assemblea de delegats.			
18. Promocionar la cultura de la igualtat i fer ús d'un llenguatge inclusiu dins i fora de l'aula.			
19. Propiciar dinàmiques i activitats que desenvolupen la intel·ligència emocional i la capacitat de resolució de conflictes.			

AMB LA RESTA DEL PROFESSORAT	SEGUIMENT		
	1r TRIM.	2n TRIM.	3r TRIM.
1. Participar en l'elaboració, el compliment i l'avaluació del PAT.			
2. Coordinar tots els assumptes que incidisquen en l'acció tutorial quan siguen tractats en la COCOPE.			
3. Intercanviar informació de l'alumnat quan la tutora anterior deixi el grup, i amb la tutora del següent nivell que ha de rebre'ls.			
4. Programar activitats internivell.			
5. Avaluar el procés d'ensenyament.			

6. Coordinar l'acció de l'equip docent del seu grup.			
7. Coordinar l'acció de l'equip docent, l'equip d'atenció a NEAE i l'orientadora pel que fa a l'atenció específica que rep aquest alumnat i les adaptacions curriculars o intervencions educatives necessàries			
8. Coordinar l'equip docent per dur el seguiment de l'atenció a l'alumnat amb NEAE del seu grup.			

AMB LES FAMÍLIES	SEGUIMENT		
	1r TRIM.	2n TRIM.	3r TRIM.
1. Ajudar en l'organització de la jornada de portes obertes prèvia al procés d'admissió de nou alumnat.			
2. Convocar a les famílies de l'alumnat definitivament admés al centre després del procés de matrícula per a una reunió informativa.			
3. Facilitar les entrevistes individuals amb les famílies.			
4. Realitzar una reunió informativa inicial i, almenys, una reunió informativa per trimestre.			
5. Informar de les activitats extraescolars i complementàries a les famílies.			
6. Comptar amb la col·laboració de les famílies per organitzar tallers i activitats diverses..			
7. Sol·licitar a les famílies, de forma coordinada amb l'orientadora i l'equip de NEAE, el seu consentiment per valorar i intervenir amb l'alumnat amb NEAE.			
8. Informar les famílies sobre les activitats previstes al pla de transició del centre.			

AMB ALTRES INSTITUCIONS	SEGUIMENT		
	1r TRIM.	2n TRIM.	3r TRIM.
1. Coordinar-se amb altres institucions: ajuntament, serveis socials, centres salut, biblioteca, policia de barri, escoles d'Ed. Infantil 1 ^r cicle, etc. per realitzar activitats o demanar informació.			
2. Dur a terme les activitats previstes al pla de transició del centre.			

A: Aconseguit

EP: En procés.

NA: No aconseguit.

Descripció de les necessitats educatives per a la inclusió:

DESCRIPCIÓ DE NECESSITATS EDUCATIVES PER A LA INCLUSIÓ
CURS ESCOLAR _____ GRUP _____

ALUMNES	ABS	PROGRAMA ESPECÍFIC DE SUPORT				DESCRIPCIÓ			DIAGNÒSTIC (confidencial)
		REP.	PENDENTS	SUPORT (A/B/C)	ACIS	ACCÉS AL CURRÍCULUM	PARTICIPACIÓ	APRENTATGE	
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

Descripció de les necessitats educatives per a la inclusió (Document de referència):

Descripció de necessitats educatives per a la Inclusió	Cóm és el meu grup?	
<p>ACCÉS Adequació dels entorns d'aprenentatge organitzant els elements d'accés al currículum de forma «personalitzada».</p> <p>AC1 Accedir a la informació i/o comunicació oral i/o escrita en la llengua d'aprenentatge per desconeixement de l'idioma</p> <p>AC2 Accedir a la informació i/o comunicació oral i/o escrita amb alternatives múltiples per a la percepció sensorial/visual/auditiva.</p> <p>AC3 Accedir a la informació i/o comunicació oral i/o escrita amb facilitadors multimodals (sonors, gràfics, simbòlics i/o gestuals).</p> <p>AC4 Accedir a la comunicació i l'aprenentatge amb materials didàctics adaptats, materials tècnics i/o productes de suport (tècnics, tecnològics, complementaris i/o alternatius)</p> <p>AC5 Accedir als espais i dependències del centre i als llocs on es realitzen experiències d'aprenentatge fora del centre (elements arquitectònics de mobiliari, de mobilitat i transport).</p> <p>AC6 Acompanyament individualitzat per l'aprenentatge de la parla i el llenguatge</p> <p>AC7 Acompanyament individualitzat per superar dificultats d'aprenentatge específiques d'un àmbit de coneixement o dificultats generalitzades de més d'un àmbit de coneixement i prevenir les dificultats que es pogueren produir per qualsevol situació personal i/o mèdica transítoria que ho justifique.</p> <p>AC8 Acompanyament individualitzat per desenvolupar la mobilitat i el control postural.</p> <p>AC9 Acompanyament individualitzat per desplaçar-se i/o per l'aprenentatge i pràctica d'hàbits i d'autonomia personal (alimentació, higiene, control de esfínters, etc.)</p> <p>AC10 Supervisió i assistència social, mèdica i/o sanitària (Salut, Salut Mental, USMI, UPCA, Serveis Socials, SEAFI...)</p> <p>AC11 Accedir a recursos econòmics i/o socials per assistir amb regularitat a classe i participar en totes les experiències educatives organitzades dins i fora del centre.</p> <p> ☐ Informació i comunicació ☐ Materials ☐ Personals ☐ Econòmics i socials </p>	<p>PARTICIPACIÓ Selecció d'estratègies específiques que permeten la participació de tot l'alumnat en la tasca comuna proporcionant suport personal i social mentre la realitza.</p> <p>P1 Conèixer i respectar la diversitat d'ètnies i cultures per desenvolupar valors, actituds i comportaments inclusius i igualitaris i evitar el rebuig i la exclusió (dirigit a l'alumnat de nova incorporació i al grup on s'incorpora)</p> <p>P2 Conèixer i respectar la diversitat funcional, sociocultural, afectiu-sexual, de gènere i familiar per desenvolupar valors, actituds i comportaments inclusius i igualitaris i evitar el rebuig i la exclusió (dirigit al grup on està escolaritzat l'alumne/a).</p> <p>P3 Conèixer, consensuar i respectar les normes de convivència de l'aula i el centre.</p> <p>P4 Desenvolupar motivació per participar en activitats de l'aula i el centre</p> <p>P5 Desenvolupar habilitats per a millorar l'autocontrol del seu comportament i reduir la impulsivitat.</p> <p>P6 Identificar les seues emocions i sentiments i desenvolupar habilitats d'autoregulació emocional.</p> <p>P7 Desenvolupar habilitats per a la comunicació interpersonal i per establir relacions d'amistat i ajuda mútua.</p> <p>P8 Desenvolupar empatia i habilitats per a la resolució dialogada de conflictes.</p> <p>P9 Desenvolupar habilitats per tutoritzar als seus companys i companyes.</p> <p>P10 Desenvolupar habilitats per col·laborar en equips de treball i en grups cooperatius.</p> <p>P11 Desenvolupar habilitats per participar, dinamitzar i organitzar activitats col·lectives.</p> <p> ☐ Valors i normes ☐ Motivació i autoregulació ☐ Relacions interpersonals ☐ Interacció grupal </p>	<p>APRENTATGE Adequar els elements bàsics de la programació de les Unitats Didàctiques de la programació d'aula perquè tot l'alumnat aprenga al màxim de les seues possibilitats.</p> <p>A1 Desenvolupar motivació cap a l'aprenentatge individual i col·lectiu.</p> <p>A2 Desenvolupar habilitats per mantenir l'esforç i la concentració.</p> <p>A3 Desenvolupar habilitats per a l'aprenentatge autònom i la planificació: establir metes realistes, seleccionar i desenvolupar estratègies, gestionar la informació i els recursos i realitzar el seguiment del seus avanços</p> <p>A4 Aprofundir en els coneixements i realitzar les tasques i activitats de la programació d'aula amb un alt nivell de complexitat.</p> <p>A5 Superar les dificultats d'aprenentatge específiques per assolir els coneixements d'alguna assignatura o assignatures d'un àmbit de coneixement, o les dificultats d'aprenentatge generalitzades de més d'un àmbit de coneixement, haja repetit o no.</p> <p>A6 Realitzar les tasques i activitats de la programació d'aula a un nivell de competència diferent al del nivell i/o l'etapa on l'alumne/a amb NEE està escolaritzat per tal d'assolir els aprenentatges bàsics.</p> <p>A7 Assolir els coneixements i aprenentatges dels diferents nivells i etapes de l'escolarització en menys temps del prescrit per a tot l'alumnat.</p> <p>A8 Assolir els coneixements i aprenentatges d'un nivell i/o etapa en més temps del prescrit per a tot l'alumnat per tal de consolidar els objectius generals i les competències clau.</p> <p>A9 Assolir coneixements i destreses per a la comunicació i l'aprenentatge en les llengües de la comunitat valenciana</p> <p>A10 Assolir coneixements i destreses que, per les característiques de l'alumne/a, s'han de planificar de forma personalitzada.</p> <p>A11 No ser qualificat en alguna assignatura per la qual té especials dificultats per causa de les seues característiques personals.</p> <p> ☐ Autonomia per l'aprenentatge ☐ Currículum Comú ☐ Adequacions temporals ☐ Currículum Personalitzat </p>

Model d'actes de reunió de tutoria grupal i individual):

CURS 2018-2019. REGISTRE D'ACCIÓ TUTORIAL GRUPAL

DATA:	GRUP:
ORDRE DEL DIA:	ASSISTENTS
	NOME ALUMNIA SIGNATURA PARE/MARE/RESPONSABLE
	1
	2
	3
	4
	5
	6
	7
	8
	9
ACORDS ADOPTATS:	10
	11
	12
	13
	14
	15
	16
	17
	18
	19
	20
	21
	22
	23
	24
	25
	26
	27
	28

Signant, la tutora:

**CURS 2018-2019
REGISTRE D'ACCIÓ TUTORIAL INDIVIDUAL
ALUMNE/A:**

DATA:	FAMILIARS/RESPONSABLES:
A INICIATIVA DE: Tutora	

ASSUMPTES TRACTATS/ACORDS	SIGNATURA

DATA:	FAMILIARS/RESPONSABLES:
A INICIATIVA DE: Tutora	

ASSUMPTES TRACTATS/ACORDS	SIGNATURA

DATA:	FAMILIARS/RESPONSABLES:
A INICIATIVA DE: Tutora	

ASSUMPTES TRACTATS/ACORDS	SIGNATURA